

מסורת הש"ס

(א) ולקנן יג: שבעות
לו, (ב) קדושין סא,
(ג) טו, טז, (ד) ונמנדר
לג, (ה) סוף קרבנות
שביעונים, (ו) ולקנן יח:
(ז) ולקנן יט.

הגהות הב"ח

(א) ש"ח ד"ה דתנן וכו'
דכתיב ויאמר משה
אלהים אם יעברו:
(ב) ד"ה אימא סיפא וכו'
דסתם משה ר' מאיר
הוא ומסיפא: (ג) ד"ה
עד שידור וכו' לגבי מוצא
אבל האומר ל"ל הד"ה:
(ד) ד"ה ותרני תנאי וכו'
א"כ ידור בדבר הקרב:

הגהות מהר"ב
רנשבורג

[א] בה"ז ד"ה סברה
במסקנה נמי קאי ודכותה
בב"ב דף ג. סברה מלי
מחילא גרסא וכו' מולין ד
ע"כ סברה וכו' מלי
דמקשו הכרע"ה הר"ן
והריטב"א שם. ובה י"ל
וד"ק: [ב] שם ד"ה לת
ליה וכו'. ירו"ש שעלה
דגמרי"ה ר"ל איסור שיש בו
ממון וכו' דהו"ק: א"כ
שמיטת לשון ש' דמיתוס
ירוש'. ופ"י ז"ל דמיר
נמי איסור שיש בו ממון
שאינו עליו דהו"ק: א"כ
מלי פריך לעיל ד' ע"כ
תימי חברה מתינו מנדרים
הא איסור לא יפיק
מאיסור שיש בו ממון
וגמרי"ה ש' בו ממון א"כ
ז"ל דכתיב: ויש לי בזה
ז"ע רב דלפ"ו קושת
המוס' כמבואר דף מו
ע"כ ד"ה ש' מונח
מאיסורא וכו' מנ"ש לילך
קדושין מנדרים דהו'
איסור מאיסור ומה שמירי'
המוס' בקדושין הוא איסור
עם ממון שאינה דמי
נמי הוא איסור עם ממון
כמ"ש המוס' והר"ן וכו'.
וה"ע וד"ק:

פירוש הרא"ש

נמי כל תנאי שאינו
בתנאי בני ג' ובני ראובן
ב"י. א"כ דנלא פליג
הוא משמע תנאי זה
ליה מכלל לאו אתה שומע
הו"י אלא ר' יהודה הוא.
דהו"י דבר פלוגתא דר'
מאיר בכל מקום: מרסיפא
ר' יהודה רישא לאו ר'
יהודה. ק"ו אין חילוק
צ"ו ירושלים בלא כ"ף
ירושלים ככ"ף: האומר
בירושל' לא אבר ביום.
דקבר חומת ירושלים לא
אמו משירי הלשכה ופ"י:

רש"י

גמ' ליה מכלל לאו אהה שומע הן. כגון צמתיתין דמכלל
לומר לא לחולין שמע' מינה הא קרבן הו' וזהו אסור ור' מאיר
סבר דלא הו' אסור אלא אמר בפירוש לא חולין ליהו' אלא
קרבן דלא משמע ליה מכלל לא חולין אתה שומע קרבן: דספן.
צמתת קידושין צפרק האומר ר'
מאיר אומר כל תנאי שאינו כתנאי
צני גד וצני ראובן אינו תנאי דכתיב'
ויאמר (א) אליהם משה אם יעברו
צני גד וצני ראובן אתכם וגו' ואם
לא יעברו וגו' לא נכתוב אם יעברו
דלא ר'ך לנכתוב אלא אם לא יעברו
דמשמע אם לא יעברו ונלחמו
צמוכס הא אם יעברו ונתתם להם
וגו' אלא להכי איצטרך למיכתב
למרוייהו דלא חמירין מכלל לאו אתה
שומע הן. ומתניתין קמני אסור
דמכלל לא לחולין שמעין קרבן:
אלא. מתניתין רבי יהודה היא
דאית ליה מכלל לאו אתה שומע הן
דאית ליה תנאי כפול: אימא סיפא
רבי יהודה אומר אף האומר ירושלים

לא אומר גלוס. דפליג אתנא דלעיל מיינה דהיינו ר' מאיר דסתם
משנה (ב) היא ומדסיפא ר' יהודה רישא לאו רבי יהודה דא"כ הו'
רישא וסיפא רבי יהודה ומניעתא רבי מאיר: שר' יהודה אומר האומר
ירושלים וכו'. דבעינן שיאמר בירושלים כלומר (ג) נזירים בירושלים: עד
שידור בדבר הקרב בירושלים. כגון קרבנות ומנחות שקריצין לגבי
מוצא (ג): האומר בירושלים לא אומר גלוס. דלא מיקדשא בירושלים:
ותרי תנאי אליבא דרבי יהודה. דתנא דמתניתין סבר האומר
ירושלים לא אומר כלום הא בירושלים אסור דירושלים מיקדשא
ותנא דברייתא סבר האומר בירושלים לא אומר כלום דקסבר ר' יהודה
לא נתקדשא בירושלים אלא ר' (ד) יאמר דבדר הקרב בירושלים:
צ"ו

שאין כן בפגול ונותר דכיון ששמן על שם איסורן הרי הוא כאומר כפגול כנותר. ואם תקשה עלי והתנן באיך מתניתין ולקנן יג. האומר קרבן עולה
מנחה וכו' ואפילו הכי תנן בה ר' יהודה מתיר וטעמא דכולהו דלא אמריננהו ב"כ ונאמאי והא הני שמן מורה איסור ונאמאי שנה מפגול
ונותר לאו קושיא היא שאלו אע"פ ששמן מורה איסורן מ"מ אין שמן על שם איסורן שהאומר בהמה זו עולה או טהרת אינו מתכוין
בשם זה לאיסורה אלא שצריך לעשות ממנה דיני עולה או טהרת או תודה או שלמים מה שאין כן בפגול ונותר ששמן עליהם משום
איסורן בלבד ולפיכך כל שאמר פגול או נותר עלי ככר זה דבריו מוכיחין שלאיסור הוא מתכוין וכפגול וכנותר קאמר ומש"ה מתסר בלא
כ"ף אפילו לר' יהודה. י' נמי טעמיה דר' יהודה דבעי כ"ף משום דבלא כ"ף סבירא ליה דחי אימרא קאמר וכן צשאר"ה ומש"ה בטמא
פגול נותר דלא שייך חי טמא לא צביא כ"ף וזהו מוכח היא פרושא בגמרא [א] דתניא מודים חכמים לר' יהודה בצומה הא קרבן וכו'
כלומר אע"ג דפליגי עליה בלאומר קרבן גרידא דלא חי קרבן קאמר בצומה הא קרבן מודו ליה. כך נראה צבינו פירוש משנתנו ורלתי'
לראשונים ז"ל שעמעמו בה הרבה ולא העלו דבר מחזור לפי דעת: כאימרא. כהם של קרבן דסתם נדרים להחמיר ועוד דמשמע דכשה
הידוע קאמר: כדיריים. כקרבנות שדיריים: בעלים. כשני גזירי עלים שהיה עורך על גבי מערכה כדכתיב [ויקרא ו] ובער עליה הכהן עצים:
כאשים. כשלהבות של אש שעל המוצא: בירושלים. כקרבנות שצירושלים: האומר בירושלים לא אומר גלוס. משום דלא אומר בירושלים:
גמ' סברה. האי סברה [א] במסקנה נמי קאי ודכותיה ברש' צבא בתרל (דף ג). באליה ליה מכלל לאו אהה שומע הן. דהו"י צני תנאי
כפול וכדילין מתנאי צני גד וצני ראובן דכתיב [ב] ונמנדר [ג] אס יעברו ואם לא יעברו: דספן ר"מ אומר. צפרק האומר בקדושין. ואע"ג

דלמרינן שבעות העדות (שבעות ו). דכי לית ליה לר"מ מכלל לאו הן צמנוגא צביאסורא אית ליה הא אסיקנא התם [ד] דבסוטה העדות
לית ליה משום דהו' איסורא דאית ציה ממונא ונדרים נמי ממונא אית דסו' צביאסורא חפלא דמתסר עליה: אלא רבי יהודה. דלמות
צפרק השולט (גושין דף מו). * גבי מוציא את אשמו משום נדר דלא חו' תנאי כפול אלא חמירין מכלל לאו אתה שומע הן. וזע"ג דר'
חנינא פליג עליה דר"מ צתנאי כפול צפרק האומר (קדושין סא). אפ"ה צני לאוקומא למתני' כר' יהודה משום דאיירי צה ואע"ג דלאצטרך
לדחוקי ולמיימר תני תנאי אליבא דרבי יהודה ולא צני לאוקומא כרבי חנינא שלא נזכר צה כלל: מרסיפא ר' יהודה הו' רישא לאו ר'
יהודה. מדקתני סיפא ר' יהודה אומר מכלל דעד השתא לאו ר' יהודה צלחוד קמני: כוונת ר' יהודה היא וכו'. שר' יהודה אומר האומר
ירושלים לא אומר כלום כיון שלא הזכיר כ"ף הדמיון וה"ה לאימרא דיריס ועלים אלא דנקט בירושלים משום דקמין ליה אצל בפגול נותר
וטמא מודה צהו ר' יהודה דלא צני כ"ף וכמו שפרשתי במשנתנו ומש"ה תנא לא צני בלא כ"ף: פרי תנאי אליבא דר' יהודה. תנא דמתני' סבר
דלר' יהודה דעתו על דבר הקרב בירושלים וכי אומר בירושלים מתסר ותנא צרה סבר דעתו על עצים ואצנים ועד שידור בדבר הקרב לא מתסר:

ממונא כיון שאומר ממונא של חבירו עליו: כולה רבי יהודה היא. וה"ק שרבי יהודה אומר כל האומר בירושלים לא אומר
כלום עד שיאמר כ"ף וא"ת כיון כולה ר' יהודה א"כ לא כפר לא דכי וכו' טעמא נותר פגול נמי ליכא כ"ף ואומר

כל כנויי פרק ראשון נדרים

ר"ן

יא

מיתסר אפילו הכי כיון דאיכא למיימר הכי ואיכא למיימר הכי אזלינן
לחומרא דקיימא לן) סתם נדרים להחמיר: טהור טמא פגול נותר
אסור. כך היא הגרסא צנוסחאות וקשה צבינו מאי איכא צין טהור
לדכי דכיון דתנא לדכי צלמ"ד מכלל דבלא למ"ד לא מיתסר וכיון
שכן כי אומר טהור בלא למ"ד למה

יחסר והלא דכי תרגומו של טהור הוא.
ומצאתי להרמב"ם ז"ל צפ"ח מהלכות
נדרים (הל' יח) שכתב טהור צלמ"ד וטמא
פגול נותר בלא למ"ד וכן נראה לי
עיקר ואי גרסינן הכי צמתני לטהור
צלמ"ד נחא. ואי לא גרסינן ליה
נראה לי משום דתנא למ"ד דדכי לא
חש למתני' צנוסור דמילתא פשיטא
היא דדכי וטהור שוו להדדי דחד
ענינא הוא. ותנא צמתני' תלת דיני
תני. דכל היכא שהוא מזכיר שם
שמשמעו ליהסר ר'ך ציזכיר
צתחלתו למ"ד צפתח ומתסר דמכלל
לאו אתה שומע הן והיינו חולין כשר
דכי טהור. וכל היכא שזכיר שם
שהוא מורה איסור ושיך בצדקשים
כגון טמא פגול נותר ובהני לא שייכא למ"ד פתוחה צתחלתו דאדרבה
אי אומר להו צלמ"ד איכא למיימר דלהיתרא קמכוין ובהני נמי אע"ג
דלא אומר צהו כ"ף הדמיון מתסרי אפילו לר"מ דהא צבג"ו שוקמני
למתני' צתני יהודה כולה ואפ"ה הכי צבני אסור בלא כ"ף שצ"ו
ששמו מורה אסור בלא כ"ף נמי מתסר לכולי עלמא אע"ג דמצינן
למיימר דכי אומר טמא אחרונה קמכוין דשיך צה נמי טומאה
וטהרה דתרומה נמי היא לה דבר האסור וכי מתפס צה לא חתסר
כדלמרינן צגמרא' אפי' הכי כיון דאיכא למיימר נמי לקדשים קמכוין
הוה ליה צתסם נדרים להחמיר. והדר תני כאימרא כדיריס בעלים
וכו' וצני כולהו אין שמן מורה על שם איסורן ומשום הכי אומר רבי
יהודה דבעי דלימרינהו צב"ף דאי לא לא משמע דלמך אסור מר רבי

שאין כן בפגול ונותר דכיון ששמן על שם איסורן הרי הוא כאומר כפגול כנותר. ואם תקשה עלי והתנן באיך מתניתין ולקנן יג. האומר קרבן עולה
מנחה וכו' ואפילו הכי תנן בה ר' יהודה מתיר וטעמא דכולהו דלא אמריננהו ב"כ ונאמאי והא הני שמן מורה איסור ונאמאי שנה מפגול
ונותר לאו קושיא היא שאלו אע"פ ששמן מורה איסורן מ"מ אין שמן על שם איסורן שהאומר בהמה זו עולה או טהרת אינו מתכוין
בשם זה לאיסורה אלא שצריך לעשות ממנה דיני עולה או טהרת או תודה או שלמים מה שאין כן בפגול ונותר ששמן עליהם משום
איסורן בלבד ולפיכך כל שאמר פגול או נותר עלי ככר זה דבריו מוכיחין שלאיסור הוא מתכוין וכפגול וכנותר קאמר ומש"ה מתסר בלא
כ"ף אפילו לר' יהודה. י' נמי טעמיה דר' יהודה דבעי כ"ף משום דבלא כ"ף סבירא ליה דחי אימרא קאמר וכן צשאר"ה ומש"ה בטמא
פגול נותר דלא שייך חי טמא לא צביא כ"ף וזהו מוכח היא פרושא בגמרא [א] דתניא מודים חכמים לר' יהודה בצומה הא קרבן וכו'
כלומר אע"ג דפליגי עליה בלאומר קרבן גרידא דלא חי קרבן קאמר בצומה הא קרבן מודו ליה. כך נראה צבינו פירוש משנתנו ורלתי'
לראשונים ז"ל שעמעמו בה הרבה ולא העלו דבר מחזור לפי דעת: כאימרא. כהם של קרבן דסתם נדרים להחמיר ועוד דמשמע דכשה
הידוע קאמר: כדיריים. כקרבנות שדיריים: בעלים. כשני גזירי עלים שהיה עורך על גבי מערכה כדכתיב [ויקרא ו] ובער עליה הכהן עצים:
כאשים. כשלהבות של אש שעל המוצא: בירושלים. כקרבנות שצירושלים: האומר בירושלים לא אומר גלוס. משום דלא אומר בירושלים:
גמ' סברה. האי סברה [א] במסקנה נמי קאי ודכותיה ברש' צבא בתרל (דף ג). באליה ליה מכלל לאו אהה שומע הן. דהו"י צני תנאי
כפול וכדילין מתנאי צני גד וצני ראובן דכתיב [ב] ונמנדר [ג] אס יעברו ואם לא יעברו: דספן ר"מ אומר. צפרק האומר בקדושין. ואע"ג

דלמרינן שבעות העדות (שבעות ו). דכי לית ליה לר"מ מכלל לאו הן צמנוגא צביאסורא אית ליה הא אסיקנא התם [ד] דבסוטה העדות
לית ליה משום דהו' איסורא דאית ציה ממונא ונדרים נמי ממונא אית דסו' צביאסורא חפלא דמתסר עליה: אלא רבי יהודה. דלמות
צפרק השולט (גושין דף מו). * גבי מוציא את אשמו משום נדר דלא חו' תנאי כפול אלא חמירין מכלל לאו אתה שומע הן. וזע"ג דר'
חנינא פליג עליה דר"מ צתנאי כפול צפרק האומר (קדושין סא). אפ"ה צני לאוקומא למתני' כר' יהודה משום דאיירי צה ואע"ג דלאצטרך
לדחוקי ולמיימר תני תנאי אליבא דרבי יהודה ולא צני לאוקומא כרבי חנינא שלא נזכר צה כלל: מרסיפא ר' יהודה הו' רישא לאו ר'
יהודה. מדקתני סיפא ר' יהודה אומר מכלל דעד השתא לאו ר' יהודה צלחוד קמני: כוונת ר' יהודה היא וכו'. שר' יהודה אומר האומר
ירושלים לא אומר כלום כיון שלא הזכיר כ"ף הדמיון וה"ה לאימרא דיריס ועלים אלא דנקט בירושלים משום דקמין ליה אצל בפגול נותר
וטמא מודה צהו ר' יהודה דלא צני כ"ף וכמו שפרשתי במשנתנו ומש"ה תנא לא צני בלא כ"ף: פרי תנאי אליבא דר' יהודה. תנא דמתני' סבר
דלר' יהודה דעתו על דבר הקרב בירושלים וכי אומר בירושלים מתסר ותנא צרה סבר דעתו על עצים ואצנים ועד שידור בדבר הקרב לא מתסר:

ממונא כיון שאומר ממונא של חבירו עליו: כולה רבי יהודה היא. וה"ק שרבי יהודה אומר כל האומר בירושלים לא אומר
כלום עד שיאמר כ"ף וא"ת כיון כולה ר' יהודה א"כ לא כפר לא דכי וכו' טעמא נותר פגול נמי ליכא כ"ף ואומר

עין משפט
נר מצוה

נא א מ"י פ"ו מהל'
אישות הלכה א ב
סמך עשין מה טע"ע
א"ש"ע פ"י לת סע"ב ד עשין
כ"מ צפ"ח מהלכות
נדרים הל' יט:

גלוין הש"ס

ר"ג ד"ה דתנן ר'
מאיר כו' דבסוטה ועדות
לית ליה. נראה לעיני'
דל"ל דבסוטה לית ליה:
שם ד"ה אלא רבי יהודה.
נבי מוציא את אשמו
משום נדר. ז"ל משום
אילונית:

מוסף רש"י

סברה. חלקה זאת
השיטה (מל מסכת נדרים)
מאמר שיטות. דליתו שאר
שיטות משאר ספמותיה
פתמי צלימא או כסברה לא
ממוס' הכי חתמקא. ואילו
בשיטות שאר ספמותי' אע"ג
דפתמי צלימא או כסברה
ממוס' הכי חתמקא
(ראמ"ה בשבת). אי ר"מ
לית ליה כו'. ואילו וית
לית לר' מאיר מכלל לאו
אתה שומע הן. הכי מתני'
לאוקומי מתניתין אליבאי'
הואיל ולא פירש לא חולין
היא (שם). כל תנאי
שאינו. כפול בתנאי בני
גד ובני ראובן אינו
תנאי. ואע"פ שלא נתקיים
הואיל מתניתין הדברים,
גנון הרי זה גיטך על מנת
שחמתי לך מתמסר זה ולא
פירש לכפול ואם לא חמתי
לך לא יחא גנן, אין כאן
מתני' של מתמסר זה כלל,
ואפילו לא תנא הו' גנן,
וכמו ששמתי שחלקי' משה
יעברו ע"ה לכפול ואם לא
צבינו חלוקים תמסר ולאחמו
צמוכס. שמע מינה דאי לא
כפול היתם מתמנו קיימת
ועתה אין לגער אפילו
לא יעברו את הירדן, אע"פ
שמר אם יעברו ונתמסר,
לית ליה מכלל הן אתה
שומע לאו (קדושין סא).

תוספות

סברה מאי לחולין
כו'. כו'. קדמרי קיים צתמקא הוא
דכותיה אסתכחא בב"ב (דף
ג). סברה מלי מחילת
גולת: דאי ר"מ לית ליה
מכלל לאו אתה שומע הן.
תימא דלמרינן צשבעות
פסק שבעות העדות (דף
לו). כי לית ליה לר"מ
צמנוגא אצל באיסורא אית
ליה (ווי"ל נדרים נמי חשיב
ליה איסורא דאית ציה
כל האומר בירושלים לא אומר
פגול נותר פגול נמי ליכא כ"ף ואומר
ממונא כיון שאומר ממונא של חבירו עליו וכו' טעמא נותר פגול נמי ליכא כ"ף ואומר
פגול נותר פגול נמי ליכא כ"ף ואומר ממונא כיון שאומר ממונא של חבירו עליו וכו' טעמא נותר פגול נמי ליכא כ"ף ואומר
הטור לך אלא דעמו להתפס כמו בירושלים קדוש יתר מכל ארץ ישאל ולא דבר המזכיר: תרי תנאי אליבא דר' יהודה. דלמך בירושלים בלא כ"ף הא ב"כ מיתסר סבירא דעת הטור להתפס בקדושת ירושלים ששעיה מתרומת הלשכות: